

Vlaams
Parlement

ingediend op **720** (2015-2016) – Nr. 3
15 juli 2016 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
uitgebracht door Paul Van Miert

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door minister-president Geert Bourgeois

Visie 2050. Een langetermijnstrategie voor Vlaanderen

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting:

Voorzitter: Jan Hofkens.

Vaste leden:

Matthias Diependaele, Jan Hofkens, Jos Lantmeeters, Lieve Maes, Grete Remen, Paul Van Miert;
Jenne De Potter, Katrien Schryvers, Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Bart Somers;
Jan Bertels, Joris Vandenbroucke;
Björn Rzoska.

Plaatsvervangers:

Piet De Bruyn, Annick De Ridder, Andries Gryffroy, Peter Persyn, Axel Ronse, Kris Van Dijck;
Robrecht Bothuyne, Dirk de Kort, Ward Kennes, Katrien Partyka;
Rik Daems, Marino Keulen;
Michèle Hostekint, Güler Turan;
Wouter Vanbesien.

Documenten in het dossier:

- 720 (2015-2016) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering
- Nr. 2: Verslag namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

INHOUD

I.	Inleiding	5
II.	Toelichting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed.....	5
1.	Trendanalyse.....	5
2.	Vlaanderen 2050 – ambitie.....	6
3.	Uitgangspunten	6
4.	Zeven transitieprioriteiten	7
4.1.	De transitie naar circulaire economie doorzetten.....	7
4.2.	Slim wonen en leven.....	7
4.3.	De sprong maken naar industrie 4.0	7
4.4.	Levenslang leren en de dynamische levensloopbaan.....	7
4.5.	Werk maken van zorg en welzijn 4.0.....	7
4.6.	Werken aan een vlot en veilig mobiliteitssysteem	7
4.7.	Zorgen voor een energietransitie	8
5.	Governancemodel	8
6.	Stand van zaken	8
III.	Debat	9
1.	Tussenkomst van Joris Vandenbroucke.....	9
1.1.	Nut van een langetermijnvisie.....	9
1.2.	Een zeer ambitieus tijdsperspectief.....	9
1.3.	Huidige maatregelen moeten sporen met langetermijnvisie....	9
1.4.	Governancemodel	10
1.5.	Wat met het VIA-project?	10
2.	Tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz	11
2.1.	Belang van langetermijnvisie	11
2.2.	Uitdagingen zijn groot.....	11
2.3.	Geen vrijblijvendheid.....	11
2.4.	Inbreng middenveldorganisaties.....	11
2.5.	Belang van een governancehoofdstuk	11
2.6.	Monitoring.....	11
2.7.	Pleidooi voor het bepalen van tussentijdse doelstellingen.....	11
2.8.	Diversiteit onderbelicht?.....	12
3.	Tussenkomst van Peter Van Rompuy	12
3.1.	Belang van langetermijnvisie	12
3.2.	Maatschappelijk draagvlak en dynamiek.....	12

4.	Tussenkomst van Björn Rzoska	12
4.1.	Belang van een visienota is groot	12
4.2.	Realisatie van doelstellingen	12
4.3.	Diversiteit	13
4.4.	Keuzes zijn de juiste. Welke tussentijdse doelstellingen zullen worden geformuleerd?	13
4.5.	Monitoring doelstellingen vervat in verschillende visienota's?..	13
4.6.	Vertaling in de begroting	13
4.7.	Visienota moet ijkpunt zijn bij beslissingen Vlaamse Regering	13
5.	Tussenkomst van Matthias Diependaele.....	13
5.1.	Er heerste grote consensus over keuzes visienota.....	13
5.2.	Visienota evolueert.....	13
5.3.	Belang van het governancemodel	14
5.4.	Regelmatige opvolging	14
6.	Repliek van minister-president Geert Bourgeois.....	14
6.1.	Eensgezindheid over de noodzaak van Visie 2050 en de grote doelstellingen	14
6.2.	Vooruit kijken is geen escapisme	14
6.3.	De impact van de DIRV-actie	14
6.4.	De wijze van uitdragen van langetermijnvisies is door de technologische revolutie helemaal veranderd	15
6.5.	De rol van de minister-president en de leden van de Vlaamse Regering	15
6.6.	Begrotingsimpact	15
6.7.	Pact 2020 en Platform Vlaanderen 2030 van de SERV	15
6.8.	Waken over de conformiteit van nieuwe projecten en decreten met nota Visie 2050	15
6.9.	Nieuwe ontwikkelingen.....	16
6.10.	Regelmatig aan de orde brengen in het Vlaams Parlement	16
6.11.	Disrupties	16
7.	Tweede tussenkomst van Joris Vandenbroucke.....	16
7.1.	Hoe zal dit in de begroting terug te vinden zijn?	16
8.	Tweede tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz	16
8.1.	Draagvlak	16
9.	Tweede repliek van minister-president Geert Bourgeois.....	17
9.1.	Begrotingsimpact	17
9.2.	Opvolging	17
	Gebruikte afkortingen	18

I. Inleiding

Op 25 maart 2016 keurde de Vlaamse Regering 'Visie 2050. Een langetermijnstrategie voor Vlaanderen' definitief goed (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 720/1). Het parlementair document werd ingediend in het Vlaams Parlement op 1 april 2016 en na de begrotingscontrole 2016 op 28 juni 2016 in de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting besproken.

II. Toelichting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

Met deze presentatie wil minister-president *Geert Bourgeois* graag een toelichting geven over de inhoud van deze nota, over het proces er naartoe en over de stand van zaken van de transitieprocessen.

Vooreerst schetst de minister-president kort de inhoud van 'Visie 2050. Een langetermijnstrategie voor Vlaanderen'.

In deze strategie zitten vier elementen vevat:

- een trendanalyse;
- de toekomstvisie voor Vlaanderen met horizon 2050;
- de zeven transitieprioriteiten;
- het governancemodel om deze transitieprioriteiten te implementeren.

1. Trendanalyse

Ter voorbereiding van deze langetermijnvisie van de Vlaamse Regering, heeft de administratie een trendverkenning uitgevoerd. Ze heeft onderzocht wat de zogenaamde 'megatrends' in de wereld zijn en hoe Vlaanderen zich daartoe verhoudt.

In deze algemene omgevingsanalyse komen de volgende trends aan bod:

- demografische trends:
 - a) bevolkingsgroei;
 - b) vergrijzing en verjonging;
 - c) migratie;
- wetenschappelijke en technologische trends:
 - a) opkomst van disruptieve technologieën, aangestuurd door wetenschap en innovatie;
 - b) een aantal doorbraken die een aanzienlijke bijdrage kunnen leveren tot het verbeteren van onze levenskwaliteit;
- ecologische trends:
 - a) klimaatverandering;
 - b) druk op natuurlijke hulpbronnen;
- economische trends:
 - a) disrupties als gevolg van technologische doorbraken;
 - b) verschuiving van het economische zwaartepunt in de wereld naar het Oosten;
 - c) industriële transformatie;
 - d) nieuwe verhoudingen tussen producenten en consumenten;
- politieke en bestuurlijke trends:
 - a) wijzigende geopolitieke verhoudingen;
 - b) transformatie van overheden en instellingen;
- maatschappelijke trends:
 - a) individualisering;
 - b) diversiteit.

De Vlaamse Regering keurde deze trendanalyse goed op 13 februari 2015.

2. Vlaanderen 2050 – ambitie

Vervolgens heeft een schrijversgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van verschillende beleidsdomeinen, gewerkt aan een visienota voor Vlaanderen met als horizon 2050.

De toekomstvisie toont het Vlaanderen dat we wensen in 2050, met name een sociaal, open, veerkrachtig en internationaal Vlaanderen, dat welvaart en welzijn creëert op een slimme, innovatieve en duurzame manier, en waarin iedereen meetelt.

De schrijversgroep heeft een eerste versie van deze visie uitgewerkt. Over deze versie werd in discussie gegaan met een 140-tal stakeholders op 23 mei en 3 juni 2015. Op het eerste stakeholdersoverleg konden de strategische adviesraden, VVSG, VVP, de Verenigde Verenigingen en de sociale partners in dialoog gaan, op het tweede overleg de zogenaamde relevante partners en pioniers in het veld.

3. Uitgangspunten

De visienota vertrekt vanuit een aantal uitgangspunten:

- zo zoeken we naar een evenwicht tussen realisme en vooruitgangsoptimisme;
- de visie gaat uit van een maakbare toekomst. Vlaanderen kan zelf mee de toekomst vormgeven;
- hierbij moeten we echter rekening houden met disruptieve veranderingen die kunnen plaatsvinden;
- duurzaamheid vormt de leidraad in deze nota. Zo is Visie 2050 ook de derde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling;
- de toekomst van Vlaanderen is verbonden met de evoluties in de rest van de wereld. We kunnen de uitdagingen voor Vlaanderen en voor de wereld niet los van elkaar zien;
- Vlaanderen draagt hier onder andere toe bij door het onderschrijven van de 17 Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties;
- in de toekomstvisie gaan we uit van onze eigen sterktes en zwaktes;
- en hebben we getracht een wervende en gedragen visie te creëren, een inspiratiebron voor alle Vlamingen;
- de toekomstvisie werd uitgediept in negen thema's. In elk thema werd de visie voor 2050 getoetst aan de trendanalyse en werden op basis hiervan kansen en uitdagingen geformuleerd voor Vlaanderen:
 - a) de kansen geven aan waarin Vlaanderen sterk staat en al evolueert naar het gewenste toekomstbeeld;
 - b) de uitdagingen beschrijven welke veranderingen noodzakelijk zijn om de moeilijkheden te overwinnen op het pad naar 2050.

De negen thema's in de toekomstvisie zijn:

- 1) kennisontwikkeling als drijvende kracht;
- 2) slimme omgang met materialen;
- 3) een koolstofarme samenleving;
- 4) een robuust watersysteem;
- 5) een duurzame voedselketen;
- 6) een vlot en veilig mobiliteitssysteem;
- 7) wonen in een aantrekkelijke omgeving;
- 8) toegankelijke en hoogwaardige zorg;
- 9) een wendbare overheid.

4. Zeven transitieprioriteiten

De visie voor 2050 geeft het toekomstbeeld weer dat we wensen voor Vlaanderen. Om de visie te realiseren is een grote omslag noodzakelijk. Het is daarbij belangrijk om de juiste keuzes te maken en in te zetten op die prioriteiten die cruciaal zijn voor deze omslag.

De Vlaamse Regering heeft daarom zeven transitieprioriteiten bepaald, die ook onderling op elkaar inwerken en met elkaar verweven zijn.

4.1. De transitie naar circulaire economie doorzetten

De Vlaamse Regering wil ervoor zorgen dat Vlaanderen een circulaire economie wordt. Dat betekent dat we nog beter omspringen met grondstoffen en materialen. De bedoeling is dat die ofwel veilig kunnen terugkeren in de natuur, ofwel volledig opnieuw gebruikt kunnen worden.

4.2. Slim wonen en leven

We willen wonen en leven in Vlaanderen aangenamer maken. De bedoeling is dat 80% van wat mensen dagelijks nodig hebben, bereikbaar is te voet of met de fiets. Doordat de voorzieningen voor werken, wonen, onderwijs, winkelen enzovoort, dichter bij elkaar liggen, wordt het gebruiksgemak en het comfort hoger voor iedereen. Er moeten nieuwe aangepaste woonvormen en infrastructuren komen die inspelen op nieuwe noden. Dankzij het gebruik van ICT moeten gebouwen, wijken en steden slimmer en duurzamer worden.

4.3. De sprong maken naar industrie 4.0

De Vlaamse Regering wil ervoor zorgen dat de industrie in Vlaanderen de sprong maakt naar industrie 4.0 (geen mechanica maar mechatronica). Dat is een verzamelnaam voor nieuwe technologieën en concepten in de industrie, vooral dankzij een doorgedreven digitalisering. Daardoor moet Vlaanderen een sterke positie kunnen innemen in de wereldeconomie.

4.4. Levenslang leren en de dynamische levensloopbaan

Talent en kennis zijn de drijvende krachten van vooruitgang en innovatie. Geen talent mag daarom onbenut blijven in onze samenleving. Vlaanderen moet daarbij mensen stimuleren om competenties en talenten te ontwikkelen. Onderwijs en opleidingen moeten ook inspelen op de vraag naar nieuwe competenties in een economie en samenleving die continu verandert, zodat iedereen zijn of haar plaats kan vinden om zich ten volle te ontplooiën.

4.5. Werk maken van zorg en welzijn 4.0

Vlaanderen moet jongeren alle kansen kunnen geven, zodat ze de best mogelijke start en ondersteuning krijgen. Dankzij innovatie in de zorg moet Vlaanderen ook haar verouderde bevolking voldoende levenskwaliteit kunnen bieden. We moeten het zorgaanbod afstemmen op de behoeften van de samenleving en investeren in een nieuw zorgmodel waarbij de patiënt/cliënt centraal staat.

4.6. Werken aan een vlot en veilig mobiliteitssysteem

De Vlaamse Regering wil het vervoer in Vlaanderen vlotter, veiliger en milieuvriendelijker maken. Daarvoor zullen mensen minder de wagen moeten gebruiken voor hun verplaatsingen en vaker andere vervoerswijzen zoals stappen, fietsen of openbaar vervoer. Daarnaast kunnen ook technologische innovaties (bijvoorbeeld

betere en zuinigere voertuigen) en nieuwe logistieke systemen (bijvoorbeeld betere verkeersstromen dankzij realtime informatie) zorgen voor een betere mobiliteit.

4.7. Zorgen voor een energietransitie

Tot slot, wil de Vlaamse Regering zorgen voor een koolstofarm, duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem. Daarvoor zijn innovaties nodig op het vlak van hernieuwbare energie, schone brandstoffen in de transportsector en nieuwe manieren om de vraag naar energie beter af te stemmen op het beschikbare aanbod. Alle sectoren moeten zo efficiënt mogelijk omspringen met energie.

5. Governancemodel

Het voorzitterscollege heeft een governancemodel uitgewerkt voor de zeven transitieprioriteiten. Meerdere beleidsdomeinen en de schrijversgroep werden hierin betrokken. Hierbij werd ook rekening gehouden met de ervaringen in het kader van Vlaanderen in Actie en met de evaluatie en aanbevelingen van de ViA-Raad van Wijzen.

Als kader wordt de transitie-managementmethodiek gehanteerd. De belangrijkste principes hierbij zijn:

- inzetten op systeeminnovatie en een systeemaanpak;
- partnerschap en co-creatie;
- handelen op een korte termijn, maar zonder de lange termijn uit het oog te verliezen;
- beleidsintegratie en een wendbare overheid;
- tot slot vergt elk transitieproces de noodzaak tot voortdurend leren en bijsturen.

De belangrijkste elementen:

- er werden verantwoordelijke ministers aangeduid voor elke transitie;
- er worden transitie-managers binnen de administratie aangeduid voor elke transitie;
- we benadrukken het belang van partnerschap en co-creatie door in de transitieruimte externe stakeholders te betrekken;
- een externe partner wordt als vertegenwoordiger van deze transitieruimte aangeduid;
- het voorzitterscollege zal samen met de vertegenwoordigers van de transitieruimte in dialoog gaan over de transities in het 'voorzitterscollege +'.

Meer details zijn terug te vinden in het vierde deel van Visie 2050.

6. Stand van zaken

Om af te sluiten komt de minister-president terug op de stand van zaken en de volgende stappen van de transitieprioriteiten.

Samen met de goedkeuring van Visie 2050 werden trekkende ministers per transitieprioriteit aangeduid:

- voor Circulaire economie ministers Muyters en Schauvliege;
- voor Slim wonen en leven ministers Homans en Bourgeois;
- voor Industrie 4.0 ministers Muyters, Bourgeois en Schauvliege;
- voor Levenslang leren en de dynamische levensloopbaan ministers Crevits en Vandeurzen;
- voor Zorg en welzijn 4.0 ministers Vandeurzen en Gatz;
- voor Vlot en veilig mobiliteitssysteem ministers Weyts en Schauvliege;
- voor de Energietransitie minister Tommelein.

Momenteel worden de transitimanagers in de administratie aangeduid. Voor een aantal transitieprioriteiten is dit al gebeurd.

Na de aanstelling van de transitimanagers, wordt er op basis van Visie 2050 per transitieprioriteit een startnota (plan van aanpak) opgemaakt. Deze startnota's, waarin ook de engagementen van alle partners, de timing en de voorziene middelen worden opgenomen, worden formeel goedgekeurd door het voorzitterscollege en de Vlaamse Regering.

Dit betekent concreet dat er in de loop van 2016 zeven startnota's worden opgemaakt die de Vlaamse Regering gefaseerd kan behandelen. Er wordt gevraagd om bij de opmaak van de startnota's ook de stakeholders te betrekken en de nodige linken met andere beleidsplannen te maken.

Het Departement Kanselarij en Bestuur (K&B) zal instaan voor de ondersteuning van de transitieprioriteiten. In eerste instantie zal het samen met de Werkgroep Duurzame Ontwikkeling ondersteuning bieden bij de afstemming tussen de verschillende startnota's. Daarnaast staat K&B in voor de ondersteuning van de transitimanagers. Dit betekent onder andere de ontwikkeling van het transitieplatform waarin de transitimanagers samenkomen met enkele leden van de WGDO, en ook het voorzien van ondersteuning bij het opzetten van transitieprocessen.

III. Debat

1. Tussenkost van Joris Vandenbroucke

1.1. Nut van een langetermijnvisie

Het is volgens *Joris Vandenbroucke* stilaan een traditie dat de Vlaamse minister-presidenten een document neerleggen van een zeker ampleur, verheven boven de dagdagelijkse partijpolitiek en een langetermijnvisie in zich dragend. Daar wordt soms badinerend over gedaan maar zulke oefening verdient beter.

Joris Vandenbroucke vindt dat dit document een degelijk werkstuk is en een goede samenvatting bevat van welke belangrijke disrupties vervat zitten in onze samenleving. Verder bevat het document een aantal zeer lovenswaardige doelstellingen zoals koolstofarme samenleving, een inclusieve samenleving, duurzame mobiliteit, duurzaam wonen, industrie 4.0 en ga zo maar door.

1.2. Een zeer ambitieus tijdsperspectief

Hoe verder je echter kijkt in de toekomst des te groter is de deur die men opent. Het is een zeer ambitieus tijdsperspectief. Voorzichtigheid is dus geboden. De spreker vergelijkt met Vlaanderen in Actie dat twee parlementaire zittingsperioden geleden werd gelanceerd. Het betrof een project dat minder begeestering wekte en vooral een opsomming bood van alle geplande acties in alle mogelijke domeinen. Maar met een beleidshorizon 2020 en concretere doelstellingen dus korter dan wat nu voor ogen wordt gehouden.

1.3. Huidige maatregelen moeten sporen met langetermijnvisie

Een aantal doelstellingen uit ViA worden hernomen maar met een deadline die dertig jaar verder in de toekomst ligt. Deze Vlaamse Regering zal uiteraard niet door de sp.a-fractie worden afgerekend op wat in 2050 zal zijn gerealiseerd maar wel op wat in 2019 is gerealiseerd.

Als hij de doelstellingen vervat in de nota Visie 2050 vergelijkt met een aantal beslissingen van deze Vlaamse Regering dan stelt hij een aantal tegenstrijdigheden vast:

- het wegwerken van structurele armoede is in zijn ogen moeilijk verzoenbaar met een beperkt initiatief zoals de 1 euromaaltijden voor kansarme kinderen, de vaststelling dat de kinderopvangtarieven voor de laagste inkomens verdrievoudigd zijn, dat de claim dat de hervorming van de kinderbijslag de kinderarmoede zou doen dalen wordt ingeslikt;
- de spreker begrijpt ook het aanhoudend verzet van de meerderheid niet tegen praktijktesten bij recruteringen op de arbeidsmarkt terwijl de nota Visie 2050 toch een gelijke participatiegraad op de arbeidsmarkt nastreeft van autochtone en allochtone werknemers;
- men beoogt een groene koolstofarme samenleving maar levert gedoogsteun voor het openhouden van kerncentrales. De opbrengst van de kilometerheffing voor vrachtwagens vloeit grotendeels naar de algemene middelen, naar compensatiemaatregelen voor de sector en naar meer beton;
- de passage over baanwinkels in het document is moeilijk verzoenbaar met de milieuvergunning voor Uplace;
- de passage over de groepen uit het middenveld botst met de wijze waarop de beweging Hart boven hard wordt bejegend en de wijze waarop de kritiek van professor Bea Cantillon werd weggezet.

Dat wil niet zeggen dat deze analyse pessimistisch of negatief is. Wel is het van belang dat deze Vlaamse Regering bij zijn beslissingen (ook al hebben ze vooral kortetermijnpact) deze nota Visie 2050 als ijkpunt gebruikt.

1.4. Governancemodel

Verder heeft Joris Vandenbroucke graag verduidelijking bij het gehanteerde governancemodel. Naast moderne managementspeak bevat de nota Visie 2050 een heleboel maatregelen om de beoogde doelstellingen te behalen. Dit levert volgende vragen op:

Hoe zullen de beoogde transitieplannen budgettair worden gefinancierd? Zullen zij in de begroting worden ingeschreven? Hoe zal dit in begroting worden gevisualiseerd? Via afzonderlijke begrotingsprogramma's of via een document dat aangeeft welke kredieten op welke begrotingsposten worden aangewend voor de transitieplannen?

De visienota is minder stringent geformuleerd dan ViA wat meer creativiteit toelaat maar niet mag vervallen in vrijblijvendheid. Voor al die plannen zijn trekkende ministers aangeduid waaronder de minister-president. Wie zal echter de coördinerende rol op zich nemen? Is dat de minister-president? Het ViA-project was sterk opgehangen aan de persoon van de toenmalige minister-president. Zal dit ook het geval zijn met Visie 2050?

1.5. Wat met het ViA-project?

Ten slotte stelt de spreker vragen bij de verdere uitvoering van het ViA-project. Zal deze Vlaamse Regering een aantal nog te realiseren doelstellingen tot de hare maken? De SERV publiceerde in maart hierover een rapport. Hoe gaat de Vlaamse Regering om met het rapport van de SERV geheten 'Platform Vlaanderen 2030' dat tien speerpunten bevat? Gaat u die speerpunten, die niet helemaal overlappen met de zeven transitieprioriteiten, incorporeren in uw visienota?

2. Tussenkost van Willem-Frederik Schiltz

2.1. Belang van langetermijnvisie

Hoewel het moeilijk is om zover vooruit te kijken vindt *Willem-Frederik Schiltz* het belangrijk om zulke oefening te maken. Vlaanderen is een kleine regio met een groot potentieel maar dan moet men de juiste keuzes maken. De visienota bevat naar zijn oordeel de juiste keuzes. Aan de realisatie van deze keuzes wordt gewerkt onder meer via parlementaire initiatieven. Het is goed dat de auteur van de nota Visie 2050 zich persoonlijk engageert om het dossier te trekken en het is ook goed dat de doelstellingen een budgettaire vertaling zullen krijgen.

2.2. Uitdagingen zijn groot

De visienota bevat geen revolutionaire nieuwe zaken maar stelt wel de focussen scherp. De uitdagingen zijn zeer groot. Elke verandering brengt problemen en uitdagingen met zich mee. De toename van robotica zal bijvoorbeeld impact hebben op de arbeidsmarkt en grote veranderingen vergen nu eenmaal grote flexibiliteit van de bevolking, werknemers en overheid.

2.3. Geen vrijblijvendheid

Het mag ook geen vrijblijvende intellectuele oefening worden. Daarover zal het Vlaams Parlement moeten waken. Willem-Frederik Schiltz herinnert er ook aan dat in het kader van ViA 2020 niet altijd decreetgeving werd gestemd die er helemaal mee spoorde. De spreker rekent erop dat de minister-president erover zal waken dat dit niet gebeurt en dat de doelstellingen ernstig worden genomen.

2.4. Inbreng middenveldorganisaties

De uitgangspunten vervat in de nota Visie 2050 zijn zeer goed en de ongerustheid van SERV en andere middenveldorganisaties over het gebrek aan draagvlak werd opgevangen door hen gedurende twee sessies te bevragen.

2.5. Belang van een governancehoofdstuk

Belangrijk is ook de invoeging in de visienota van een governancehoofdstuk. Het is goed dat wordt bepaald hoe men de implementatie wil realiseren maar dat mag niet betekenen dat het een té bureaucratische benadering wordt of dat nieuwe ideeën niet zouden opgepikt worden wegens niet opgenomen in de visienota.

2.6. Monitoring

De spreker stelt vast dat de beloofde monitoring inzake de engagementen ViA 2020 voor het najaar van 2015 niet is gebeurd. Hij vraagt zich af hoe de Vlaamse Regering zal omgaan met de monitoring inzake ViA 2020 enerzijds en Visienota 2050. Zal de monitoring inzake de Visienota 2050 de monitoring inzake ViA 2020 omvatten of gaat die monitoring afzonderlijk verlopen?

2.7. Pleidooi voor het bepalen van tussentijdse doelstellingen

Willem-Frederik Schiltz pleit verder voor het bepalen van tussentijdse doelstellingen bij de transitieprojecten om te vermijden dat de implementatie van de langetermijndoelstellingen dode letter blijft. Zitten deze tussentijdse doelstellingen in de opdracht van de transitie managers? Of is daar een andere kijk op?

2.8. Diversiteit onderbelicht?

Wat de spreker mist in de Visienota 2050 is de verwijzing naar de sterk verkleurde samenleving. Diversiteit is een belangrijke motor en drijfveer van verandering en vooruitgang als ze goed gemanaged wordt. Hieromtrent zijn in de Visienota te weinig doelstellingen opgenomen. Hij had hierover graag de visie van de minister-president gekend.

Tot slot feliciteert hij de minister-president met de visienota die Vlaanderen de moderne tijden in kan leiden.

3. Tussenkost van Peter Van Rompuy

3.1. Belang van langetermijnvisie

Het is volgens *Peter Van Rompuy* belangrijk dat de politiek verder kijkt dan de volgende verkiezingen. Ze doet dat veel te weinig. Een document als de Visie 2050 doet dat wel en is ook wetenschappelijk onderbouwd.

3.2. Maatschappelijk draagvlak en dynamiek

Het is algemeen geweten dat een jaar in de politiek zeer lang kan zijn. Laat staan een horizon van 34 jaar. De uitdaging zal erin bestaan dit document tot leven te brengen, een bepaalde dynamiek op gang te brengen ook buiten de politiek. We moeten daar op inzetten dat er ook een maatschappelijke dynamiek ontstaat.

De spreker ziet twee grote veranderingen die ons leven heel sterk zullen gaan bepalen. Met name de zelfrijdende auto met een impact die de mobiliteitsvraagstukken zal overschrijden en de hernieuwbare energiebronnen die ook een bredere maatschappelijke impact zullen hebben dan het klimaatvraagstuk.

Het grote verschil met het verleden is dat dit nu niet wordt geïntroduceerd via grote conferenties en dergelijke maar bottom-up en via de sociale media.

4. Tussenkost van Björn Rzoska

4.1. Belang van een visienota is groot

Björn Rzoska vindt het belangrijk dat een Vlaamse Regering verder kijkt dan de volgende verkiezingen. Een visienota voor het Vlaanderen 2050 is dan ook van groot belang.

4.2. Realisatie van doelstellingen

Net zoals Joris Vandenbroucke stelt hij zich de vraag hoe men deze doelstellingen gaat realiseren.

We moeten met het realiseren van de doelstellingen dan ook niet wachten. Als men sommige recente beslissingen van de Vlaamse Regering naast een aantal doelstellingen legt, dan stelt men toch vast dat een aantal recente beslissingen haaks staan op deze langetermijndoelstellingen.

Over de analyses, trends en doelstellingen vervat in de nota Visie 2050 zullen er weinig betwistingen zijn in dit halfrond.

4.3. Diversiteit

De spreker deelt de opmerking van de Willem-Frederik Schiltz inzake de sterk verkleurde samenleving. De cijfers inzake arbeidsmarkt en werk geven aan dat er op dat punt nog heel wat werk op de plank ligt.

4.4. Keuzes zijn de juiste. Welke tussentijdse doelstellingen zullen worden geformuleerd?

De keuzes die in de nota Visie 2050 worden gemaakt en de weerhouden transitieprioriteiten zijn de juiste. Belangrijk is welke tussentijdse doelstellingen er zullen worden geformuleerd om deze doelstellingen te halen. De spreker vraagt hoe men zal omgaan met de doelstellingen vervat in het Pact 2020 en de speerpunten vervat in de nota Vlaanderen 2030 van de SERV. Zullen zij meegenomen worden bij de opvolging van de tussentijdse doelstellingen?

4.5. Monitoring doelstellingen vervat in verschillende visienota's?

Hij gaat er dan ook vanuit dat de monitoring inzake het Pact 2020 zal blijven doorlopen. In de Visienota 2050 wordt het gebruik van indicatoren op een te vrijblijvende manier geformuleerd. Hij veronderstelt dat de startnota's die per transitieprioriteit zullen worden vrijgegeven deze indicatoren zullen bevatten.

4.6. Vertaling in de begroting

Wat de vertaling van de transitieprioriteiten in de begroting betreft, deelt hij de visie van Joris Vandenbroucke die een vraag had bij de toezegging in het stappenplan. Op pagina 101 wordt gemeld: "de ministers geven aan hoeveel budget op welke kredietlijn vrijgemaakt kan worden ten behoeve van alle transitieprioriteiten". Mag de spreker daaruit afleiden dat de eerste sporen daarvan in de begroting 2017 zullen zijn opgenomen of is hij daaromtrent te optimistisch?

4.7. Visienota moet ijkpunt zijn bij beslissingen Vlaamse Regering

De spreker stelt ten slotte dat de Visienota 2050 heel wat eten en drinken bevat maar hij rekent erop dat vanaf nu deze Vlaamse Regering deze nota als toetsingskader zal gebruiken zoniet zullen we nooit het Vlaanderen zoals beschreven in de Visienota 2050 kunnen beleven.

5. Tussenkoms van Matthias Diependaele

5.1. Er heerste grote consensus over keuzes visienota

Matthias Diependaele stelt vast dat er grote consensus heerst over waar Vlaanderen in 2050 moet staan. Politiek heeft een leidraad nodig, een horizon of referentiepunt waar we naartoe willen werken. Er zijn initiatieven aan de Visienota 2050 voorafgegaan. Ze zijn al vermeld door vorige sprekers. Ze hebben met elkaar gemeen dat ze op kritiek stuiten. Dat is net één van de meerwaarden van deze plannen. Ze voeden het maatschappelijk debat.

5.2. Visienota evolueert

Spreker vindt het ook zeer belangrijk dat men de nota Visie 2050 niet ziet als een vast beeld van de toekomst in 2050 maar als een bewegend beeld. De Visienota 2050 zal evolueren door in te spelen op alle wijzigingen die de volgende jaren zullen brengen. Vandaar het belang van een wendbare overheid om die uitdagingen aan te kunnen.

Dus het is belangrijk niet alleen iedereen achter de langetermijndoelstellingen te scharen maar ook de langetermijndoelstellingen waar nodig aan te passen.

5.3. Belang van het governancemodel

De spreker is van oordeel dat de Vlaamse Regering er ook goed heeft aangedaan om in de Visienota 2050 de nodige aandacht aan het governancemodel te besteden met inbegrip van de budgettaire vertaling.

5.4. Regelmatige opvolging

Het is van belang dat dit document als leidraad op lange termijn wordt aangewend en regelmatig opnieuw wordt besproken, en nieuwe elementen toe te voegen of zaken te wijzigen. Iets anders is om elke zelfs kleine beslissing te ijkten ten aanzien van de Visienota 2050.

6. Repliek van minister-president Geert Bourgeois

6.1. Eensgezindheid over de noodzaak van Visie 2050 en de grote doelstellingen

De *minister-president* dankt alle sprekers voor hun naar zijn aanvoelen positief oordeel over de nota Visie 2050 over meerderheid en oppositie heen. Er bestaan uiteraard verschillen in dit parlement maar over de noodzaak om ver vooruit te kijken, om dat breed te doen naar de verschillende sectoren toe maar ook de politiek, om over het muurtje te kijken en om daarop een visie en doelstellingen te bepalen, is eensgezindheid.

6.2. Vooruit kijken is geen escapisme

De spreker wil vooral ingaan op het concept van de visienota. Het is geen escapisme om ver vooruit te kijken.

Collega Joris Vandenbroucke verwees naar 1980 om te stellen dat dit ver van hem afstaat. De minister-president verwijst naar 1980 – wat even ver in het verleden ligt als de visienota in de toekomst – om aan te geven hoe de wereld op die 35 jaar razendsnel is veranderd.

Industrie 4.0 en reshoring zijn inmiddels realiteit.

Het is goed dat de Vlaamse overheid/administratie deze oefening maakt en door over het muurtje te kijken poogt in te schatten wat de grote tendensen wereldwijd zijn en hoe we daarop moeten inspelen. Dat staat veraf van de waan van de dag en de korte termijn. Het is goed een kompas uit te zetten, hierop te sturen en af en toe het kompas bij te stellen.

Een aantal zaken zullen al gerealiseerd zijn in 2030, voor andere zaken zal dat eerder 2050 zijn.

6.3. De impact van de DIRV-actie

De eerste voorloper van Visienota 2050, de DIRV-actie (1981, door de eerste autonome Vlaamse Regering) ligt aan de basis van de wereldleider in nanotechnologie IMEC. De DIRV-actie heeft een aantal zeer vooruitziende sporen getrokken met belangrijke resultaten tot gevolg.

De spreker hoopt dat de weerhouden transitieprioriteiten tot gelijkaardige realisaties kunnen leiden. Het is echter onmogelijk te voorspellen in welke domeinen dat zal gebeuren.

Hoe meer de minister-president internationaal actief is hoe meer hij er van overtuigd is hoe belangrijk die keuze van de DIRV-actie toen geweest is.

Als je de grote lijnen niet uitzet, loopt je het risico blind te varen en enkel oog te hebben voor de korte termijn, wat zeer nefast kan zijn.

6.4. De wijze van uitdragen van langetermijnvisies is door de technologische revolutie helemaal veranderd

De wijze waarop vroeger zulke visies werden uitgedragen is door de technologie helemaal omgegooid. De communicatie met stakeholders en partners zal gebruikmaken van de nieuwe technologieën. De generatie die er nu aankomt is groot geworden met smartphones en tablets. Het is een uitdaging voor onze bedrijven, onze overheden, ons onderwijs om hierop in te spelen. Dit vergt een totaal andere benadering dan voorheen en is een grote opgave.

6.5. De rol van de minister-president en de leden van de Vlaamse Regering

De minister-president coördineert het geheel, hij is aan een aantal transitietrajecten als trekker verbonden, maar bovenal is dit een zaak van de ganse Vlaamse Regering. Een van de geuite kritieken in het verleden was net het gebrek aan gedragenheid binnen de Vlaamse Regering. Daarom is de minister-president blij dat alle leden van de Vlaamse Regering binnen hun domeinen trekker zijn.

6.6. Begrotingsimpact

Concrete vragen naar individuele transitietrajecten, aanpak en resultaten dienen aan de trekkende ministers gesteld te worden. Of er in de begroting 2017 al sporen zullen terug te vinden zijn van de transitieprocessen valt af te wachten. Het hangt af wat binnen de verschillende transitieruimten als te volgen weg zal worden gekozen en wat de trekkende ministers als budget willen investeren. Het is natuurlijk belangrijk dat er werk van gemaakt wordt.

6.7. Pact 2020 en Platform Vlaanderen 2030 van de SERV

De doelstellingen van Pact 2020 worden wel degelijk nog gemonitord. Ze zijn opgenomen in de VRIND die laatst in oktober 2015 is verschenen. De indicatoren van het Pact 2020 zijn voor deze publicatie trouwens geactualiseerd en worden tot 2020 gemeten.

Een volgende Vlaamse Regering kan een nieuw plan en horizon instellen.

Er zullen zeker kruisverbanden zijn met andere plannen met andere tijdshorizonten dan de nota Visie 2050. Het is belangrijk erop te wijzen dat de SERV en de verschillende sociale partners die deel uitmaken van de SERV zijn gehoord bij de redactie van de nota Visie 2050 en dat zij in een aantal transitieruimten en -trajecten betrokken zijn. Een aantal doelstellingen van de SERV-nota 2030 lopen trouwens gelijk met de nota Visie 2050.

6.8. Waken over de conformiteit van nieuwe projecten en decreten met nota Visie 2050

Het zal zaak zijn bij het uitwerken van nieuwe projecten, witboeken en decreten erover te waken dat zij sporen met de Visienota 2050. Het governancemodel (trekkende ministers, trekkers binnen de administratie, partnerschappen met stakeholders en de transitieruimten) dat werd uitgewerkt zal er toe bijdragen dat dit het geval is. Elk model draagt de kenmerken van de tijd waarin het werd ontwikkeld

en we staan ver van de aanpak die minister-president Gaston Geens met de DIRV-actie gebruikte.

Het door Willem-Frederik Schiltz en Björn Rzoska gehouden pleidooi voor aandacht voor diversiteit is wel degelijk opgenomen als een bron voor leren, als meerwaarde voor de samenleving, de participatiegraad van personen met een buitenlandse herkomst is uiteraard evenzeer een doel en we gaan voor een inclusieve samenleving met kansen voor iedereen.

6.9. Nieuwe ontwikkelingen

Peter Van Rompuy verwees naar de hernieuwbare energie en de zelfrijdende wagen als belangrijke motoren voor de vernieuwing van de samenleving. De minister-president ziet er nog andere: de digitale generatie, industrie 4.0, levenslang leren, slimme logistiek, circulaire economie enzovoort, in al die domeinen staat Vlaanderen voor uitdagingen maar heeft het belangrijke troeven.

6.10. Regelmatig aan de orde brengen in het Vlaams Parlement

De minister-president is het eens met de suggestie van Matthias Diependaele dat de Visienota 2050 regelmatig moet worden besproken. Wanneer de verschillende startnota's zullen worden gepubliceerd zal het Vlaams Parlement er kennis van kunnen nemen en in debat kunnen gaan met de trekkende ministers.

6.11. Disrupties

De minister-president waarschuwt de commissie voor de disrupties die in alle sectoren momenteel aan de orde zijn en die er voor zorgen dat grote wereldspelers op heel korte tijd hun positie kunnen verliezen aan kleine nieuwe spelers.

7. Tweede tussenkomst van Joris Vandenbroucke

7.1. Hoe zal dit in de begroting terug te vinden zijn?

Joris Vandenbroucke peilt naar de wijze waarop budgetten voor de transitieprojecten in de begroting zullen worden ingeschreven.

8. Tweede tussenkomst van Willem-Frederik Schiltz

8.1. Draagvlak

Willem-Frederik Schiltz pleit voor een veel grotere verspreiding van deze visienota dan de gebruikelijke beleidsmiddens. Hij hoopt op een brede gedragenheid binnen de ganse maatschappij (burgers, bedrijven, dienstverleners enzovoort). In deze tijden is democratie ook meer dan de klassieke parlementaire democratie.

De wijze waarop de Vlaamse Regering de klimaatvisie en de energievisee poogt uit te dragen om hiervoor draagvlak te vinden bij de bevolking zijn mooie voorbeelden van hoe we voor de doelstellingen vervat in de Visienota 2050 draagvlak kunnen vinden.

9. Tweede reплиek van minister-president Geert Bourgeois

9.1. Begrotingsimpact

Wat de zichtbaarheid in de begroting betreft van de middelen die uitgetrokken worden in het kader van de Visienota 2050, herhaalt de *minister-president* dat de bevoegde vakminister de nodige middelen zal inschrijven. De spreker wacht de startnota's af. Het kan zijn dat er nog geen budgetten nodig zijn of juist wel. Hij zal er op toezien dat de startnota's er komen.

9.2. Opvolging

Wat de monitoring van de Visienota 2050 betreft, is de Vlaamse Regering geen voorstander van een monitoring met indicatoren. Elke startnota bevat een planning en een timing. Per startnota zal er elk jaar een reflectienota (naam kan nog wijzigen) worden opgesteld zodat men een stand van zaken kan maken.

Jan HOFKENS,
voorzitter

Paul VAN MIERT,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

DIRV	Derde Industriële Revolutie Vlaanderen
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IMEC	Interuniversitair Micro-elektronicacentrum
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
ViA	Vlaanderen in Actie
VRIND	Vlaamse Regionale Indicatoren
VVP	Vereniging van de Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WGDO	Werkgroep Duurzame Ontwikkeling